

Паламаренко Яна Вікторівна, студентка 32-МПО

Науковий керівник: к. і. н., доцент Богатчук С.С.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

Роль засобів масової інформації у формуванні громадської думки

Дана тема розкриває вплив засобів масової інформації на формування громадської думки, яка виступає основою у створенні і функціонування політичної діяльності та влади в цілому. Роль ефективного використання засобів масової інформації, досягнення оптимального результату виявляється при донесенні її до індивіда та суспільства в цілому. Саме це є дуже важливим аспектом розвитку і формування громадської думки, що і обґрунтовує актуальність розгляду даного питання.

Мета дослідження. Розкрити суть та значення засобів масової інформації у формуванні громадської думки та її вплив на соціальні процеси в умовах демократії.

Засоби масової інформації виражають і формують громадську думку, яку прийнято розглядати як колективне судження людей, в якому ставлення до подій і явищ виявляється у формі схвалення, осуду або вимоги. Громадська думка формується в процесі руху інформації в суспільстві, відображає людське буття, суспільну практику людей і виступає як регулятор діяльності. Вона створюється під впливом буденної свідомості, емпіричних знань, навіть забобонів, а також науки, мистецтва, політики і, зрозуміло, всіх джерел масової комунікації.

Будучи станом суспільної свідомості, громадська думка є ніби посередницею між свідомістю і практичною діяльністю людей. Не підмінюючи ні однієї із форм суспільної свідомості, не спираючись на організовану силу як закон, не визначаючи цілей, як це робить програма, громадська думка з допомогою специфічних засобів, шляхом схвалення або осуду, захоплення чи зневаги, акцентування інтересів, раціональної та емоційної оцінки людей і їхніх

учинків сприяє трансформації тих чи інших ідей у конкретні вчинки. Отже, виражаючи і формуючи громадську думку, засоби масової інформації, з одного боку акумулюють досвід і волю мільйонів, а з другого — впливають не тільки на свідомість, а й на вчинки, групові дії людей. Тоталітарні режими не рахуються з громадською думкою. У демократичному суспільстві управління соціальними процесами передбачає вивчення та вплив засобів масової інформації саме на громадську думку. Тому засоби масової інформації стають важливим компонентом демократичних форм управління соціальними процесами.

Громадська думка як політичний інститут бере участь у здійсненні влади та стає важливим механізмом прийняття політичних рішень на всіх рівнях. Оскільки вона виступає знаряддям політики, то її формування є сферою боротьби за владу. Саме боротьбу за громадську Думку і вважають складовою частиною політичного процесу.

Як елемент функціонування політичних систем громадська думка є постійно діючим фактором управління, за допомогою якого виконується декілька впливових функцій, а саме: експресивно-контрольна, яка визначає політичну позицію тих або інших спільностей; консультативна дає поради щодо пошуку оптимальних політичних дій; директивна виносить рішення по тих або інших питаннях, регулює поведінку індивідів, спільностей і установ, підтримує або відкидає ті чи інші уявлення, цінності і норми.

Для того, щоб ці функції були реалізовані, повинен бути гарантований вплив громадської думки на функціонування політичної системи. Визначається громадська думка дією багатьох факторів: складом тих спільностей, що висловлюють свої думки; ступенем збігу інтересів верств і груп, які входять до них; характером питань, що обговорюються. Сам же процес формування і функціонування громадської думки може проходити стихійно.

Громадська думка буває моністичною, плюралістичною і одностайною. Вона може виступати правильним, реалістичним або хибним, ілюзорним уявленням щодо дійсності. Нинішній стан громадської думки характеризується

ідейною строкатістю, великою емоційною насиченістю. В цілому, вона така, якою повинна бути в суспільстві, що знаходиться на шляху розбудови демократичної суверенної державності.

Основними каналами вияву громадської думки є референдум, опитування населення, збори, маніфестації, всенародні обговорення.

Кожне самостійне суспільство прагне виховати справжніх громадян, роз'яснюючи, прищеплюючи їм основні політичні цінності. Єдність переконань є основою для будівництва будь-якої держави. Тому державі не байдуже, як формуються політичні переконання її громадян, їх ставлення до політичної системи, характер громадянської соціалізації. Мислителі класичних часів не переставали повторювати, що громадянське виховання — обов'язкова складова частина громадянськості.

Значну роль у громадянській соціалізації і відіграють засоби масової інформації. Вони виконують функції соціальної комунікації, інформування і виховання, формування громадянських цінностей, створюють відповідний соціально-політичний клімат. Виділяються п'ять елементів масової комунікації: хто?, що?, як?, кому?, з яким ефектом? Громадська думка формується в процесі руху інформації в суспільстві, відображає людське буття, суспільну практику людей і виступає як регулятор діяльності. Вона створюється під впливом буденної свідомості, емпіричних знань, навіть забобонів, а також науки, мистецтва, політики і, зрозуміло, всіх джерел масової комунікації.

Держава повинна контролювати засоби масової інформації відповідно до Конституції та чинних законів, щоб нейтралізувати можливі прояви інформаційної шкоди для своїх громадян. Засоби масової інформації не тільки інформують, повідомляють новини, а й пропагують певні ідеї, погляди, вчення, політичні програми і, тим самим, беруть участь у соціальному управлінні, забезпечують владі інформаційний супровід. Шляхом формування громадської думки, вироблення певних установок вони спонукають людину до тих чи інших вчинків. ЗМІ, як спосіб масового зв'язку між тими, хто управляв, і тими хто є об'єктом управління, тобто громадянами того чи іншого суспільства, несуть не

тільки оперативну, а й офіційну інформацію - закони, розпорядження, укази тощо. Цим самим вони передають волю влади, її вимоги. Разом із тим, ЗМІ є видом зворотного зв'язку. Вони акумулюють думки, прагнення, судження людей практично з усіх сфер життя громади - це своєрідний і ні з чим незрівнянний барометр громадської думки

У демократичному суспільстві засоби масової інформації є компонентами політичної системи поряд із парламентом, виконавчою владою, незалежним судом і їх навіть називають "четвертою владою" - не в розумінні "четверта державна", а в розумінні "влада громадянського суспільства".

Ця своєрідність насамперед у тому, що ЗМІ не можуть приймати рішень, наказувати, зобов'язувати, притягати до відповідальності. ЗМІ здійснюють свою політичну, управлінську роль у політичній системі шляхом обговорення, підтримки, критики й осуду різних політичних програм, платформ, ідей і пропозицій окремих осіб, громадських формувань, політичних партій, фракцій й донесення позицій опозиційних партій до електорату. ЗМІ виконують роль своєрідного громадського контролю і оприлюднення його результатів.

Отже, основні функції мас-медіа в ліберально-демократичному суспільстві: контроль за владою, тиск на владу, встановлення взаємин та довіри між владою й суспільством.

Розвиток нових технологій, насамперед у сфері теле- чи радіомовлення, дозволяє вести багато передач у прямому ефірі. Засоби масової інформації стають сценою, на якій розгортається політична дія - обговорюються кризи, ведуться переговори, відбуваються суспільні протести.

Оскільки громадська думка виступає знаряддям політики, то її формування є сферою боротьби за владу, яка і формує політичну систему. В демократичній державі право приймати рішення має більшість, тому публічна дискусія дає можливість висловитися приватним особам та організованій меншості, опозиційним партіям - всім тим, хто думає по іншому, ніж більшість. А це є ефективним інструментом механізму демократичного правління, який безпосередньо впливає на формування типу політичної системи.